

RECENZIJOS, ANOTACIJOS

ISSN 1392–2831 Tautosakos darbai XXXI 2006

Gili gili upelė: Agotės Žuraulienės atliktų tautosakos kūrybinių rinktinė. Paren-gė Edita Korzonaitė (tekstus) ir Živilė Ramoškaitė (melodijas). Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2005. – 285 p. + 1 CD [21 įrašas].

Tai dar viena knyga, papildysianti žymiausiems Aukštaitijos ir Dzūkijos dainininkams skirtų leidinių sąrašą (kada pagaliau bus šitaip pagerbtas bent vienas žemaitis – tegu ne dainininkas, gal pasakotojas ar muzikantas!). Ji išleista kartu su kompaktine plokštele, taigi įamžintas ir skambus, skaidrus, aukštas, malonaus tembro dainininkės balsas, savita dainavimo maniera.

Prie leidinio plušo dvi didžiulę patirtį turinčios mokslininkės tautosakininkės – Bronislava Kerbelytė (redagavusi leidinį ir parašiusi nepaprastai nuoširdžiai ir įtaigiai knygos

pavadinimą įprasminusią įžangą) bei Živilė Ramoškaitė (parengusi muzikinę knygos dalį ir parašiusi įžanginį straipsnį) – ir, matyt, jų prižiūrima jauna folkloristė, Vytauto Didžiojo universiteto auklėtinė dr. Edita Korzonaitė, atrinkusi bei parengusi tekstus ir jų paaiškinimus, taip pat parašiusi išsamų įžanginį straipsnį. Jame labai šiltai nupasakotas Agotės Žuraulienės gyvenimas, pateikiamas skelbiamos tautosakos vertinimas autorės pozicijomis. Dainų tekstai lyginami su variantais, esančiais Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių liaudies dainų katalogo kartotekoje, išryškinamas dainininkės kūrybiškumas, polinkis nuosekliai, meniškai jungti tekstus, kartu išlaikant ir ištikimybę tradicijai. Nors jaunajai tyrėjai šis darbas su dainomis yra pirmasis, bet ji labai stropiai parengė knygos gale esančius dainų tekstų paaiškinimus, kiekvieną dainą priskyrusi tipui bei versijai pagal „Lietuvių liaudies dainų katalogą“ ir nurodžiusi kontaminacijas. Paaiškinti netgi pačios A. Žuraulienės dainų variantų skirtumai, pateiktos išsamios dainininkės pastabos. Įžangoje aptarta ir kita A. Žuraulienės tautosaka: pasakos, patarlės ir priežodžiai, mįslės, etnografiniai pasakojimai.

Ž. Ramoškaitė įžanginiame straipsnyje „Apie Agotės Žuraulienės dainavimą ir dainas“ analizuoja didžiulio A. Žuraulienės dainų repertuaro muzikines ypatybes, susiedama asmenybės indėlį su regioniniais ir visai tautai bendrais dainų kultūros bruožais. Aptartos dainininkės balso savybės, laiko tėkmės nulemti dainavimo pokyčiai, o visas

repertuaras išgvildentas įvairiausiais aspektais.

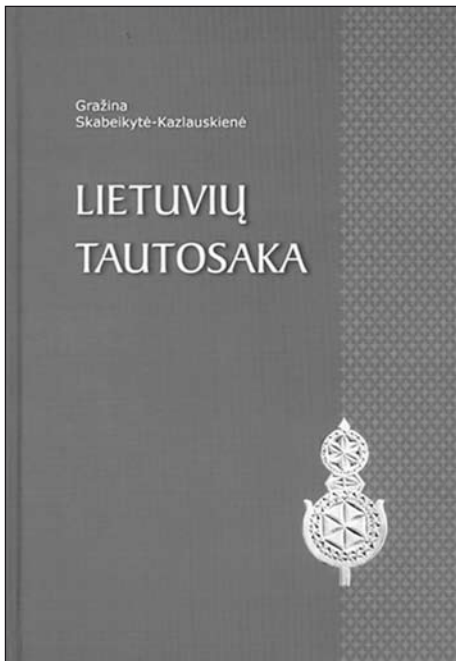
Visa ši trijų mokslininkų parengta įvadinė knygos dalis, sakytume, yra rimtoji. Čia dainininkė ir jos tautosaka yra tyrimo objektas ir įgyja tam tikro mokslininko – jis aptariamas, analizuojamas, vertinamas, pastebimos ir iškeliamos įvairiausios ypatybės ir jų sąveika. Su kai kuo norėtusi sutikti, dėl kai ko – paprieštarauti.

Toliau žodis, žinoma, perduodamas pačiai A. Žuraulienei. Klausytojas bei skaity-

tojas išgirsta gražų dainininkės balsą, nuoširdžią muziką, sodrią, gyvenimo išminties ir poezijos turtingą kaimišką kalbą. Liejasi viso moters gyvenimo palydovės – guodėjos ir ramintojos, linksmintojos ir graudintojos – dainos. Į jas sudėtas ir vargas, ir džiaugsmi. Matyt, ne veltui dainininkė leidinio pasirodymą pristačiusiems žurnalistams prasitarė: „Aš parašiau knygą...“ Iš tikrųjų, jos dainos – jos gyvenimas, ji prieš mus.

Aušra Žičkienė

Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė. Lietuvių tautosaka. Kaunas: VDU leidykla, 2005. – 264 p.

Šis neseniai pasirodęs aukštųjų mokyklų studentams skirtas vadovėlis, be abejo, palengvins daugumos filologų studijas. Aiškiai struktūruota ir glaustai pateikta medžiaga apie tautosaką neleis klaidžioti informacijos ir skirtingų požiūrių sraute, po kiekvieno skyriaus pateikti klausimai padės lengviau atrinkti svarbiausius dalykus ir pasirengti egzaminams.

Akivaizdu, kad autorė vadovėlį rašė remdamasi nemenka pedagoginio darbo patirtimi, matydama šiandieninio jaunimo nutolinimą nuo folklorinės tradicijos, gerai numanydama jo santykį su klasikine lietuvių tautosaka. Turbūt kaip tik dėl to vadovėlyje tiek daug yra perpasakotų siužetų, motyvų, pavyzdžių, informacijos apie papročius ir apeigas. Didelis dėmesys vaikų folklorui tikriausiai irgi neatseitiktinis, juk dauguma studentų – būsimos mamos ar pedagogės, tad joms aktualiausi tekstai, kuriuos galės pritaikyti praktikoje. Kad studentams būtų patogiau, vadovėlio gale pateikiamas svarbiausių šaltinių bei tyrinėjimų sąrašas.

Tautosakos traukimosi iš mūsų kasdienybės padiktuota ir vadovėlio struktūra. Ne veltui jis pradedamas dažniausiai vartojamų tautosakos mokslo sąvokų aiškinimu ir literatūros bei tautosakos – dviejų žodinio meno formų – taikliu atskyrimu. Dauguma jaunimo tautosaką pažįsta tik iš rašytinių šaltinių, tad nubrėžti aiškią ribą tarp literatūrologijos ir tautosakos mokslo objektų bei tyrimo principų tiesiog būtina.

Toliau knygoje nuosekliai pristatomos lietuvių tautosakos rūšys ir žanrai, supažindinama su svarbesniais tautosakinės kūrybos bruožais. Dėstymą patrauklų daro tai, kad tautosaka pateikiama kaip tradicinio kaimo papročių, apeigų palydovė, kaip atlikėjo pa-